

crkva u svijetu

MEDITACIJE

MEDITACIJA NAD NEDJELJOM KANONIZACIJE

Gracija Ivanović

Velik je događaj već ostao iza nas. Mislimo na kanonizaciju našeg prvog Sveca.

Kako je proslavljen taj zaista veliki događaj, i što je bilo najznačajnije u toj proslavi? Različita gledanja dat će i različite odgovore na takvo pitanje. Ali bila bi teška pogreška, kad bi se izgubio iz vida prilog, koji je ovoj kanonizaciji dala sama Crkva, sam Božji Duh koji ravna Crkvom. Historija će pokupiti sve podatke da sačuva što je moguće svestraniju i što je moguće ispravniju uspomenu na taj veliki događaj. Život naprotiv traži milost da u kanonizaciji svojeg prvog Sveca jedan narod spozna ispravan pravac svojeg životnog kretanja i postigne snagu da se na tom pravcu održi. A možda i ne samo taj narod, nego donekle i čitava Crkva i čitavo kršćanstvo preko njega, ako je već taj narod imao misiju da izgrađuje takvu svoju historiju, da je nije mogao nazvati samo svojom.

»Odavno bi već u valih potonula Italija,
o hrvatskih da se žalih more otmansko ne razbija«.

Tako je nekad napisao manje poznati pjesnik. Ali to isto rekla je i Sveta Stolica dajući tim stihovima širi domet. Nije to »more otmansko« imalo potopiti samo Italiju, nego i čitavi kršćanski svijet. »Antemurale christi-anitatis«. Tako je bio cijenjen taj narod s najvišeg mjesta i u kršćanstvu i u čovječanstvu za svu onu njegovu krv koja je preplavila duga stoljeća njegove povijesti.

I sad je sva ta povijesnica i sva ta krv posvećena u mučeniku, koji je prolio svoju krv pod istim mačem, pod kojim i svi oni koji po riječima Svete Stolice podigoše bedem, da ono more ne preplavi čitavo kršćanstvo. Oni su svi u njemu i po krvi prolivenoj i po nakani, za koju su krv prolijevali. I sad su uskršli pred očima svijeta u slavi ove kanonizacije, koja je lik tog

mučenika postavila na oltar univerzalne Crkve. Kanonizacija je u određenom smislu realno uskrsnuće. Svetac je vraćen na zemlju u funkciji rastućeg Kristova tijela. Ljudi ga osjećaju među sobom u svakodnevnim potrebama svojeg zemaljskog života kao dušobrižnika, pomoćnika, učitelja... To je stvarnost svake kanonizacije. Ali u ovom je slučaju ta stvarnost poprimila čudnovato širok opseg. Pod imenom ovog franjevca iz Šibenika, koji je u svojem hodočašću u Jeruzalem odveo i sebe i čitav svoj narod na grob Kristove smrti i uskrsnuća, uskrsli su i svi oni koji nisu sudjelovali u tom hodočašću, ali su umrli isto kao i on. Oni nisu spomenuti u kanonizaciji. Nikakva kanonizacija ne bi mogla obuhvatiti sva ta imena. Ali oni su tu, neminovni, ne žive više sebi, nego onomu koji je za njih umro htijući ih osloboditi od teške, ubojničke smrti koja je stalno visila nad njima i nad njihovom djecom. Nije uspio, ali je zato umro za njih. I u slavi svoje kanonizacije uskrsnuo je skupa s njima.

Eto, to znači ova kanonizacija za čitav jedan narod. Kanonizacija čitave jedne duge povjesnice, jednoga općeshirokog mučeništva u jednom mučeniku. Je li ikad i jedna kanonizacija bila ovakva? Jesu li ikad u jednom mučeniku bili posvećeni i svi ostali mučenici, koji su toliko brojni da ih naprosto moramo nazvati jednim narodom? Kad bismo tu stvarnost htjeli osvijetliti riječima Svetoga pisma, najradije bismo posegli za drugom Pavlovom poslanicom Korinćanima i na tu čudnu stvarnost prenijeli ove njegove nadahnute riječi:

»Ljubav nas Kristova obuzima, kad promatramo ovo: Jedan za sve umrije, dakle svi umriješe i za sve umrije, da oni koji žive ne žive više sebi, nego onomu koji za njih umrije i uskrsnu.« (II Kor. 5, 14-15).

Te riječi nalaze se u drugoj poslanici apostola Pavla Korinćanima i... nalaze se u liturgiji koja je bila određena za kanonizaciju našeg Sveca! Tko ju je odredio? Je li bilo prepušteno nama, da učeći i moleći tražimo nedjelju koja svojim liturgijskim tekstovima najbolje odgovara značenju ove kanonizacije? Ne. Odredila je Crkva kao takva. Crkva preko svojeg vrhovnog Pastira. A to je ono što potresa. I to je sigurno najveće u opsegu svega što se reklo, napisalo i učinilo za proslavu kanonizacije našeg prvog Sveca.

A zar samo te riječi? Ne, nego svi tekstovi Svetoga pisma koji pripadaju toj nedjelji. Svi su postavljeni tako da preko ovog Sveca osvjetljaju historijsku ulogu jednog naroda, njegovu čudnu saživjelost s tim njegovim mučenikom i onda misiju za sadašnjost, koju preko njega ima njegov narod skupa sa čitavom suvremenom Crkvom. A možda čak i predvodničko mjesto u toj misiji, da opet jedanput ponovi onaj svoj blistavi »Atemurale....«

Otvorimo dakle knjigu čitanja dvanaeste nedjelje kroz godinu, koju je Crkva odredila za ovu kanonizaciju.

Počela je liturgijski ta za nas tako velika nedjelja riječima Gospodnjim o nekom moru koje je bilo navrlo jako uzburkano. Čitava universalna Crkva pročitala je tu stihove našeg pjesnika o »moru otmanskom«, koje je bilo najurilo da sve potopi. Ali, nije potopilo. Tko ga je zaustavio. To pitanje postavila je riječ Gospodnja pred sve narode svijeta u nedjelju, kad se

vršila kanonizacija našeg prvog Sveca. Baš ta okolnost, da je to naš prvi Svetac, svratila je naročitu pažnju, naročito zanimanje na tu kanonizaciju. Koji je to narod koji sad ulazi u univerzalnu hagiografiju i kakvo značenje ima za Crkvu i suvremeno čovječanstvo taj novi Svetac? Prirodno je da se takvo pitanje javljalo nužno i posvuda. Mi smo bili dužni da na to pitanje odgovorimo. Ali u ovom slučaju bili smo riješeni te dužnosti. Odgovorio je sam Gospodin. Odgovorila je njegova riječ u liturgijskim čitanjima te nedjelje. A ta riječ glasila je ovako: »Tko li zatvori more vratnicama kad burkajući sve navrije iz utrobe?« Koliko nas ta riječ potresa... Pa to su sami liturgijski tekstovi nedjelje, koju je Božji Duh odredio za kanonizaciju našeg Sveca! I onda još ove riječi: »Dotle ćeš — rekoh — dalje ni koraka, tu nek se lomi ponos tvog valovlja«. Eto, to su preneseni i u samu riječ Gospodnju oni žali, na kojima se razbilo »more otmansko«. »Antemurale christianitatis« preneseno u Božja usta i onda palo sa svih oltara Crkve kao grom sa Sinaja. Ovako su te riječi napisane i ovako su pročitane. U odnosu na ovakvu jednu kanonizaciju nedopustljiva je slučajnost. Ali ne pribjegavamo apologetskim stavovima insinuirajući i braneci — i u tom i u ostalim čitanjima te znamenite naše nedjelje — pojam jednog čuda. Imamo osnov za meditaciju, i to je što nam ovdje dostaje. Jer naslov nad ovim recima nije čudo postignuto po zagovoru sv. Nikole Tavilića, nego meditacija nad nedjeljom njegove kanonizacije. U samoj riječi Gospodnjoj postavljena je prva točka takve meditacije i u asocijaciji koja neosporno osvjetljuje historiju jednog naroda i zacrtava misiju novoga Sveca.

Dakako i misiju, jer nikakva meditacija u svojem autentičnom smislu ne ostaje na samoj historiji. Ona mora imati mogućnost primjene na život sadašnjice. Nije li ova kanonizacija došla u vrijeme kad se Crkvom prolama vapaj: tko će zatvoriti vratnicama more koje je burkajući navrlo iz utrobe? I gdje je neka herojska skupina u Crkvi, neki novi antemurale, koji će onako jednodušno i žrtveno, jednako kao i onaj, iz kojega je potekao novi Svetac, viknuti onu istu riječ: dotle ćeš, dalje ni koraka, tu nek se lomi ponos tvog valovlja? Takav je čas u Crkvi. U takvom jednom času nadošla je ova kanonizacija. Koju misiju ima ovaj novi Svetac u suvremenoj Crkvi? Može li se poslije onakvog čitanja postavljati ovakvo pitanje? Smijemo li u meditaciji da se ogradimo od riječi, koje je sam Duh Sveti objavio u dan njegove kanonizacije? Prošlost je bila ona poplava »otmanskog mora«. Zaustavio ju je »antemurale cristianitatis«. A sadašnjost? Poplave hereza ili poluhereza koje upiru i na same katedre bogoslovskih učilišta. Rastvaranje duhovnog života na rubu mutnog mora koje provaljuje i burka... Gdje su one vratnice da to more zatvore? Gdje je gromorni, sinajski poklik: dotle ćeš, dalje ni koraka, tu nek se lomi ponos tvog valovlja! Priznanje je koje je primio iz usta Gospodnjih novi Svetac i čitava jedna historija koju on oličuje. To je historijski aspekt ove kanonizacije. A gdje je onaj drugi, životni, i mnogo važniji? Pitajmo se, ali ne drukčije, nego slušajući riječ Gospodnju i postavljajući prvu točku naše meditacije u prvo liturgijsko čitanje nedjelje, koju je Božji Duh odredio da bude nedjelja kanonizacije novog Sveca Crkve.

A druga je točka u drugom čitanju. Riječi apostola Pavla iz druge poslanice Korinćanima, koje smo već citirali u početku ovog napisa: Ljubav nas Kristova obuzima kad promatram ovo: jedan za sve umrije, dakle svi umriješe Jedan svetac i sinteza jedne historije! Imala je ova kanonizacija ponegdje i neki prizvuk tuge i kritike. Prvi naš Svetac . . . I to nakon šest stotna godina . . . A koliko smo ih imali . . . Čitava navala Turaka bila je vođena i usmjerena »in odium fidei«. Koliko li je tu mučenika, koliko li je tu svetaca i to ne samo među onima koji su popadali na bojnim poljanama. I onaj dio naroda koji je pao u ropstvo izgarao je u stalnoj žrtvi, a ta je žrtva poprimala — i to vrlo često — oblike pravog mučeništva. Ostao je Krist u domovima i porobljenoj djeci, gdje su poubijani toliki očevi i majke. Umirale su i djevojke u istoj onoj žrtvi kao sv. Marija Goretti i mnogo prije nje, čak i u težim okolnostima, prinoseći cvijeće svojeg djevičanstva na oltar prečiste Majke Spisiteljeve. Imena nekih od njih još se pamte, a sačuvan je i opis njihova mučeništva. Ali sve je to manjkavo za dokumentaciju, koja je potrebna za redoviti proces posvećenja. Jedino rješenje je kanonizacija koja će obuhvatiti sva ta mučeništva u jednome koji je umro kao i onj za kojega će se moći reći točno onako kako sadrži druga poslanica Krinćanima: Jedan za sve umrije, dakle svi umriješe . . . To je naš novi svetac. Zato je on morao biti naš prvi Svetac i ostatak će za sve vjekove naš najveći Svetac. Svetac druge poslanice Korinćanima, Svetac drugog čitanja njegove velike nedjelje. Krist je prenio sebe u njega, da se na njega prenesu riječi koje pripadaju jedino Kristu. To je prenošenje moguće, pa čak i potrebno u aplikaciji Pavlove teologije mističnog tijela Kristova. Ovdje se to ostvarilo. Kanonizacija u jednom širokom kolektivitetu, koji je živio i umro u životu i smrti jednog kanoniziranog mučenika. Ako na to nismo do sad mislili, moramo početi misliti pod djelovanjem riječi, sadržanih u drugom čitanju nedjelje posvećenja. Kolektivitet mučeništva, tako duboko postavljen u Pavlovoj poslanici, našao je ovdje sjajnu i potresnu primjenu, potresnu zato jer ga je sam Božji Duh postavio u okvir ovog dana.

Ali uvijek ostaje ona meditacijska dužnost koja sve usmjeruje na život. Križ je bio taj koji je u jednoj krvavoj epohi unio sve te mučenike i mučenice, čitav jedan mučenički narod u svojega kanoniziranog mučenika. Je li on i danas potrebit? Strašna je i sama mogućnost da se takvo jedno pitanje u Krstovoj Crkvi može i postaviti. A ipak ona postoji. Postoji ta strašna mogućnost. Segregacija naroda od njegova Sveca. Anakroniziranje najveće kanonizacije koju je jedan narod mogao uopće doživjeti . . . Nek ide naš Svetac sa svojim križem u svoj srednji vijek! A tekstovi Svetoga pisma u nedjelji njegove kanonizacije? Treba li da odbijemo taj svoj novi »antemurale«, koji nam ovaj put dolazi od samog Duha Svetoga? Kakva li je najedanput strahovita dilema stala pred nas! U prvom redu pred nas koji u tom narodu nosimo uzvišenost duhovnog zvanja . . . Naša meditacija penje se ovdje do vrhunca koji nas ispunjava grozom. Radi se narprosto o ovome: ima li se nastaviti saživjelost naroda s njegovim Svecem, onako životna, onako organska u uskrснуću njegove kanonizacije pred uzburkanim morem, koje je u biti isto, kako je bilo i u njegovom mučeništvu. U poslijekoncilskoj Crkvi ne postoji nikakav konzervativizam ni progresivizam u tom smislu da bi sačinjavao ono što u stvari znači gorući

problem suvremene Crkve. Taj problem je samo u križu. Pritisak na Crkvu da prilagodi svoje svećenstvo i redovništvo modernom svijetu, koji u svojem sve većem materijalnom blagostanju nosi sa sobom rasprostranjeni i sve rafiniraniji hedonizam. U takvom jednom gledanju pokapa se i Nikola Tavilić i svi ti mnogobrojni heroji njegova pravca, a sami svećenici Crkve imali bi ostati negdje iza leđa onih djevojaka koje su umirale u mukama, da sačuvaju svoje djevičanstvo. Ali kako da ga sačuvamo u klimi jednog ovakvog vremena? Tako da umremo u jednome koj je umro u davnoj prošlosti, a uskrsnuo je u sadašnjosti, da nam pokaže kako je ta sadašnjost ista kao i ona prošlost. To je druga točka naše meditacije. Drugo čitanje u liturgiji nedjelje posvećenja. Tu je rješenje Pavlove misli o jednome koji za sve umrije, pa dakle svi umriješe i za sve umrije, da oni koji žive ne žive više sebi, nego Onomu koji za njih umrije i uskrsnu . . . Čitava teologija križa . . . Ponirimo duboko u tu drugu točku meditacije, drugo čitanje Mučenikove nedjelje. Jedino tako može se zatvoriti more koje je burkajući se navrlo iz utrobe, i jedino tako može u stvarnosti da odjekne, u jednom herojskom poimanju zvanja, riječ koju danas goruće očekuje Crkva: »Dotle ćeš, dalje ni koraka, tu nek se lomi ponos tvog valovlja!«

Dakle ova kanonizacija dovodi nas pred određenu dilemu. Blistava perspektiva jedne sjajno izvojevanе prošlosti i jedna isto takva budućnost i Crkve u našoj domovini i Crkve u čitavom svijetu u znaku novog Sveca. Provesti kroz otajstvo križa, koje naročito mora da je duboko u svećenstvu i u redovništvu, podanašljenje Crkve u odnosu na moderno vrijeme. Da, kad bi to bilo moguće. A zašto ne bi bilo moguće? Krajnje je vrijeme. Treba raditi brzo. Pa zar ne vidite, da se Crkva utapa? Svi koji danas u Crkvi potiskuju križ imaju u takvim povicima svoje opravdanje. Svi bi oni tobože htjeli spasavati Crkvu pred očitom opasnošću njezina utapanja.

Tako nas, eto, uvode oni sami u treće čitanje Svećane nedejelje. Odlomak Evandjelja po Marku . . . Vožnja po prijetećem moru . . . Narod je ostao negdje na obali, a usporedio s lađom, u kojoj je bio Krist, plovile su i druge lađe, u kojima Krista nije bilo. (Mk. 4,36). Najednom nastaje žestoka oluja, na lađu navale valovi koji su je gotovo već napunili. A Isus je spavao (Mk. 4,37-38). Slušali smo potreseni te riječi Evandjelja u onaj veliki naš dan. Lađa se gotovo utapala. Tako piše u tom odlomku Evandjelja, koje je Gosspodin htio da ga čitamo te nedjelje, i to je riječ koju dosad tako često i čitamo i slušamo. Lađa se utapala, a Krist je spavao . . . Što će nam kazati Duh Sveti? Hoće li narediti ili barem dopustiti da se mimo Krista koji je u lađi dozovu sve one druge lađe koje plove po tom moru i u kojima nema Krista, da se u plovljenju svih mogućih lađa, u sinkretizmu smjerova i riječi, spasava lađa Kristova i tako nastavi vožnja ne tražeći nikakav Kristov pristanak, a još manje neko njegovo naređenje? Ili će se možda početi dozivati iz svega glasa onaj »Božji narod« koji je ostao na obali, da bi on postao spasiteljem lađe umjesto Krista? Nužno nastaju takva pitanja iz Evandjelja i isto tako nastaju iz teške stvarnosti vremena u kojemu živimo. Dao je odgovor Duh Sveti. Čuli su ga oni koji su bili u lađi s Kristom. Hoće li ga čuti i ovi koji nas barem uvjeravaju da žele i oni biti s Kristom? . . .

Odgovor je samo jedan. Ni dozivanje lađa koje u tolikom broju plove uzburkanim morem ovog svijeta, pa čak ni dozivanje onog »Božjeg naroda«. Krist je u lađi. Njemu se trebalo obratiti. Učitelju — tako počinje njihova divna molitva. Učitelj je u Crkvi, u njezinu nepogrešivom naučiteljstvu. Tamo treba da se obratimo i jedino u takvom duhu, kakvog pokazuje ova molitva. A ne zaboravimo da nam je takvu molitvu predao u dužnost Duh Sveti u veliki dan ove kanonizacije. Ona neka bude zaključak meditacije. Molitva koja će nas dovesti k onome koji treba da je uvijek u svako vrijeme naš Učitelj. Ta molitva teško nedostaje suvremenoj Crkvi. Sijaset učitelja nagurava se da zamijeni onoga jednog jedinog Učitelja. On je stvarno potisnut, jer ga ne samo fiktivno traže kad god traže ondje gdje On ne može da bude. U Crkvi, koja se možda još jednom utapa, ali se neće utopiti. Tu je On i točno na onom mjestu gdje je On jasno pokazao da ga jedino mogu naći. Dakle treba imati jaku vjeru, i ne treba se bojati. To je konačna riječ tog odlomka u Evanđelju i to je konačna riječ u čitanjima nedjelje koja je bila određena za ovu kanonizaciju.

Svaka meditacija svršava se molitvom. U ovoj našoj, koju nam je nametnuo bogodani, najveći dan naše historije, ne treba da je tražimo. Imamo je. Treba samo da je ponovimo i da je u misiji, koja nam se preko kanonizacije našeg Sveca opet jedanput u općim razmjerama određuje, prenesemo na čitavu Crkvu i na čitav svijet.